

СТАНІСЛАЎ МАНЮШКА

ЯН ЧАЧОТ

ПЕСНІ

з-над Нёмна і Дзвіны

МІНСК 1996

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ТЭАТРАЛЬНА-КАНЦЭРТНАЕ АБ'ЯДНАННЕ "БЕЛАРУСКАЯ КАПЭЛА"

СТАНІСЛАЎ МАНЮШКА

ПЕСНІ

з-над Нёмна і Дзвіны

НА ТЭКСТЫ ЯНА ЧАЧОТА

МІНСК 1996

ББК 84(4Бен)

П28

УДК [882.6-1+784] (476)

УКЛАДАЛЬНІКІ: Г.Каржанеўская

У.Мархель

В.Скорабагатаў

УСТУП: У.Мархель

В.Скорабагатаў

КАМЕНТАР: У.Мархель

В.Скорабагатаў

РЭДАКТАР МУЗЫЧНЫХ ТЭКСТАЎ - Г.Каржанеўская

РЭДАКТАР ВЕРШАВАНЫХ ТЭКСТАЎ - У.Мархель

Песні з-над Нёмна і Дзвіны /Аўт.тэкстаў Я.Чачот; Аўт.музыкі
П28 С.Манюшка. - Мн.: ТА НАВТ оперы і балета РБ “Беларуская
Капэла”, 1996.

ISBN 985-6293-04-9

ББК 84 (4Бен)+85.314

ISBN 985-6293-04-9

© НТКА “БЕЛАРУСКАЯ КАПЭЛА”, 1996

Выданне, якое вы трымаеце ў руках, унікальнае: шмат па якіх пазіцыях у ім трэба ўжываць слова **ўпершыню**.

Упершыню пасля смерці Станіслава Манюшкі выходзяць з друку творы кампазітара на яго радзіме.

Упершыню сабраны і выдадзены ўсе 22 песні нашага славутага класіка на вершы аднаго з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры Яна Чачота, якому сёлета споўнілася 200 гадоў.

Упершыню мы маем выданне гэтых песень, вернутых працаю перакладчыкаў да свайго першагуку – беларускага слова.

Якое ж месца займаюць сярод амаль чатырохсот рамансаў і песень Станіслава Манюшкі “Сялянскія песенькі з-над Нёмна і Дзвіны”? Чаму менавіта на арыгінальныя тэксты Чачота і на яго апрацоўкі-пераклады вуснапаэтычных твораў Манюшка напісаў болей, чым на словы кожнага іншага мясцовага (і не толькі) аўтара, напрыклад, Адама Міцкевіча ці Уладзіслава Сыракомлі, паэзія якіх была пад асаблівай увагаю кампазітара?

Здавён беларусы верылі, што сядзіба, дзе ўкладае гняздо бусел ці ластаўка, не будзе абдзеленая шчасцем, і што выбар гэтымі птушкамі месца для жытла – знак асаблівай увагі Ўсявышняга. Таму няцяжка ўявіць тую прымхлівую радасць, якая з’явілася ў Альжбеты і Чэслава Манюшкаў, калі на пачатку мая 1819 года ў іх Убельскі дом уляцела ластаўка і пачала ляпіць гняздо над калыскаю іх сына Станіслава. Пра выпадак гэты Манюшкі распавядалі не часта, але і не забываліся: знак абавязваў быць чуйнымі да сынавых схільнасцяў. З часам аповед пра ластаўчына гняздо ператварыўся ў сямейнае паданне, якое, як бы яно ні ўспрымалася, давала Станіславу Манюшку веры ў сваё кампазітарскае прызначэнне, падтрымлівала яго ўпэўненасць у творчых пачынаннях і аберагала яго паслядоўнасць у дасягненні мэты...

...У 1840 годзе малады кампазітар вярнуўся з Нямеччыны, дзе паспяхова скончыў навучанне ў рэктара Берлінскай пеўчай акадэміі К.Ф.Рунгенхагена. У часе вучобы Манюшка дасканала засвоіў жанр песеннай лірыкі, які ў аўстра-нямецкай культуры атрымаў назву Lied.

Несучы ў сабе выяўленчы патэнцыял лірычнай паэзіі, нямецкія рамантычныя песні вызначаліся даступнасцю і свойскасцю. Разумовыя стандарты і стэрэатыпы, выпрацаваныя класіцысцка-асветніцкай эпохаю, яны пераадольвалі стыхійнай непасрэднасці і прастаты, адкрывалі сваё, народнае, непаўторнае.

Манюшка вярнуўся ў Беларусь з думкаю аб стварэнні песень у народным духу і з надзеяй, што адпаведных тэкстаў ці, так бы мовіць, песенных вершаў на радзіме бракаваць не будзе. Таму Чачотавы “Сялянскія песенькі...” з’явіліся вельмі дарэчы. Паэт і кампазітар нібы ішлі насустрач адзін аднаму: у прадмове да першага зборніка Чачот звяртаўся да “землякоў, знаёмых з музыкаю”, каб яны “аздобілі якую-небудзь з тых песенек нотамі”; Манюшка імкнуўся да стварэння “цыкла мелодый, якія адлюстроўвалі б мясцовы характар люду і былі б выяўленнем забаваў, абрадаў і звычаяў народу”. Ставячы мэту “пашырыць рэпертуар краёвых песень”, Манюшка змясціў у “Tygodniku Petersburskim” праспект свайго “зборніка песень для аднаго голасу ў суправаджэнні фартэпіяна”, якому даў змястоўную і шматзначную назву – “Хатні спеўнік”, дзе адзначыў: “Вершы я стараўся выбіраць з найлепшых нашых паэтаў, бо перакананы, што гэтыя паэтычныя творы найбольш неслі ў сабе краёвага характару і каларыту”. І дадаў: “... а тое, што ў ёй нацыянальнае, краёвае, мясцовае, што рэха нашых дзіцячых успамінаў, ніколі насельнікам зямлі, на якой [гэтыя песні] нарадзіліся і ўзраслі, падабацца не перастане”.

У першы “Хатні спеўнік”, што выйшаў з друку ў канцы 1843 года, Манюшка ўвёў тры “сялінскія песенькі” Чачота – дзве (“Ах, далёка...” і “Што там за кветка...”) з першага зборніка і адну (“Ой, бярозка міла...”) са зборніка 1839 года выдання. Выхад з друку “Хатняга спеўніка” падштурхнуў вядомага пісьменніка Крашэўскага напісаць Манюшку, што “нічога падобнага ў нас яшчэ не было”, і выступіць з вітальнай рэцэнзіяй на “Спеўнік”, а таксама паклаў пачатак ці, можа, ажывіў перапіску кампазітара з Янам Чачотам, напоўненую зместам узаемазацікаўленых творчых прапаноў. Плёнам іх супрацоўніцтва, іх сутворчасці сталіся 22 “сялянскія песенькі” ў “Хатніх спеўніках”.

З тысячы тэкстаў “сялянскіх песенек”, узноўленых Чачотам па-польску, Манюшка адабраў дваццаць адзін. Гэта сваеасаблівы дзённік кампазітара, яго музычны сшытак лірычных замалёвак беларускага вясковага побыту. У гэтым сшытку пададзены яго розныя грані і ўзроўні – вяселле, жніво, вайна, сіроцтва і іншае. Героі гэтых песень – не толькі людзі, але і беларуская прырода, адухоўленая і ачалавечаная (“Гай шуміць...”, “Дуброва”, “Ой, бярозка міла...”), і нават

звяры і птушкі (“Мядзведзік”, “Салоўка”, “Вандроўная пташка”). Таму не дзіва, што, абапіраючыся на шматвяковы вопыт народнага музыцыравання, кампазітар карыстаецца ў сваіх песнях тымі прэмамі, якія робяць іх інтанацыю відавочнай. Мы чуем як праз лясны гушчар прадзіраецца мядзведзь і як кукуе зязюля, “бачым”, як пад вясновым сонцам луг пакрываецца дываном кветак і як ападае восенню лістота з бярозы, а таксама ўлоўліваем вуркатанне калаўротка, квінту лірніка і г.д.

Свойскасць, закладзеная Манюшкам у назву зборнікаў, дае ключ да выканання гэтых песень – шчырага, без пафасу. Залучаючы слухачоў не ў сведкі, а ў саўдзельнікі падзеяў, Манюшка, як і Чачот, дае магчымасць не толькі ўбачыць свой край і сябе, але і здзівіцца: “Як жа ж я не заўважаў гэтага раней?”. Звычайнае, звычайнае пераўтворана натхнёным майстрам у прыўкраснае, цудоўнае.

З Янам Чачотам Станіслава Манюшку збліжаў адзін аб'ект любові – беларускі мелас. У часе працы над “Хатнім спеўнікам” кампазітар, як сведчаць сучаснікі, выяўляў нястомную цікавасць да народных мелодый. Пра гэта ведаў яго бацька і ў лісце да сына даў падрабязнае апісанне “Лявоніхі” і спеваў, якія назіраў і слухаў на Радашкоўшчыне.

Уведанае, пачутае, спазнанае, падсвядомае – шмат што з гукамі дзяцінства – не так уваходзіла ў творы кампазітара нейкімі фрагментамі, як ужывалася і выяўлялася натуральна, бо было сваім і па-свойму ўспрынятым.

Ствараючы песні на польскамоўныя тэксты Чачота, Манюшка ішоў такім самым шляхам, што і Чачот, – пераводзіў іх з фальклорнага стану ў акадэмічны. Асваенне, або, дакладней, выяўленне праз сябе народных мелодый свайго краю (найперш Мінскай правінцыі, дзе нарадзіўся), Манюшка здзяйсняў на высокапрафесійным узроўні. Самае істотнае ў гэтых песнях – гэта, відаць, тое, што можна назваць паглыбленнем дараматургіі вершаванага тэксту. Праз вылучэнне ці падкрэсліванне інтанацыйна важных момантаў яны станавіліся песнямі, якія нясуць у сабе генетычную памяць беларускай народнай асновы, такой натуральнай для нашых продкаў і такой цяжка ўзнаўляльнай для нас сёння.

Выдаючы свае “Сялянскія песенькі...”, Чачот марыў пра час, калі яго творы, узятыя ў беларускага народа, будуць пакладзены на музыку і ў абноўленым стане вернуцца да свайго першастваральніка. Сёння гэта ўжо рэальнасць.

Выданне падрыхтавана ў адпаведнасці з праграмаю “Беларускі гістарычны нотазбор”, распрацаванай у НТКА “Беларуская Капэла”.

ОЙ, БЯРОЗКА МІЛА ...

Allegretto *mp*

Ой, бя - роз - ка мі - ла лі - стуга - ва -

mp *p*

mf *f*

ры - ла: “Ўвосень ад - ля - ціш ты, лі - сцік за - ла - ці - сты!” – “Несу - муй, бя - роз - ка,

mf *p* *mf*

хоць па во - лі Бос - кай я ця - бе па - кі - ну, ды зу - сім не згі - ну, бо пад ту - ю

f *p*

вес - ну зе - ляней шы ўскрэ - сну, зноў - ку мы з та - бо - ю за - шу - мім вяс - но - ю”.

sf *p*

АХ, ДАЛЁКА ...

Larghetto

tr

1 Ах, да - лё - ка за - муж ад - да - ла ма - ту - ля, ў пе - ра - вед да мат - кі
2: Ка - лі ты зя - зю - ля - ў бор ля - ці зя - лё - ны, ка - лі ты сяст - ры - ца -

mf *p* *p*

mf

па - ля - ту зя - зю - лям. Шэ - ра - ю зя - зю - лям па - ля - ту да ма - ці і на дрэў - ца ся - ду
ў дом і - дзі хры - шчо - ны". "Ах, зля - ту у бор я, ся - ду там на вец - це, бу - ду клі - каць мат - ку

6

mf *p*

у віш - нё - вым са - дзе. Ах, не ба - чу мат - кі, ўсё бра - точ - кі
па ўсім бе - лым све - це. Ах, не ба - чу мат - кі ні ў ба - ры, ні

mf

10

pp rit.

хо - дзяць ды ста - ро - га баць - ку па са - доч - ку во - дзяць.
 ў по - лі, без ма - ту - лі род - най гор - ка - я ж ты, до - ля!

14 *rit.*

osia (Рэд.)

p a tempo *mp* *mf ri-*

Большы хо - ча стрэ - ліць, стрэл дру - гі шу - ка - е, а - ле брат мой
 У - зды - хан - нем цяж - кім па - кры - шу я го - ры, гор - кі - мі сля -

19 *a tempo* *mf ri-*

pp

-tar dan do

мен - шы ім не да - зва - ля - е, брат мой мен - шы.
 за - мі за - лі - ю пра - сто - ры, ах, сля - за - мі".

24 *-tar dan do* *mf* *p*

ШТО ТАМ ЗА КВЕТКА

Allegretto

p semplice

1. Што там за квет - ка, што за ра - слі - на,
2. Баць - ка ад - пра - віў за - муж да - лё - ка,

mf simile

Con *And.*

з кож - най квіт - не - е вяс - но - ю. Хоць па - ла - ма - е бу - ра га - лі - ны,
сам жа не е - дзе ні - ко - лі. Як жа рас - пыт - ваць бу - дзе ня - лёг - ка

tr

зноў я - на бу - дзе жы - во - ю. Як у вя - ноч - кі квет - кі ўпля та - ю,
баць - ку аб доч - чы - най до - лі: "І ка - лі бу - дзе шча - сна дзі - ця - ці,

mf

ззя - юць заў - сё - ды вя - ноч - кі, як пад вя - ноч - кам ко - сы ха - ва - ю,
дзя - куй за то - е, мой Бо - жа! А ка - лі го - ра ёй на - пат - ка - ці,

13

p

заў - жды свя - жэ - юць лі - сто - чкі.
хай Тва - я ла - ска па - мо - жа”!

17

mf

КУМ І КУМА

Allegro moderato

mf *cresc.*

1. Ку - ма ні - так на - пра - ла, у ма - ток іх зві - ва - ла. Кум дзі -
 2. На - ва - рыў кум ёй пі - ва, час - та - ваць стаў зы - члі - ва і дзі -
 3. Якз бя - се - ды ад - ной - чы кум ку - му веў у - но - чы, ён дзі -

mf *cresc.*

fp

rit. *f* *p* *a tempo*

віў - ся, як го - жа ку - ма ніт - кі віць мо - жа, кум дзі - віў - ся, як го - жа ку - ма
 віў - ся, як го - жа ку - ма пі - ва піць мо - жа, і дзі - віў - ся, як го - жа ку - ма
 віў - ся, о Бо - жа, ку - ма йсці ўжо не мо - жа, ён дзі - віў - ся, о Бо - жа, ку - ма

rit. *sf* *a tempo*

ніт - кі віць мо - жа.
 пі - ва піць мо - жа.
 йсці ўжо не мо - жа.

p *mf* *sf* *p*

САЛОЎКА

Allegretto *mp leggierissimo*

1. Ля - та - е са - лоў - ка па по - лі наў - ко - ла, і сум - на я - му, і ту -
 2. Ой, бе - га - е Ясь - ка па по - лі наў - ко - ла, і сум - на я - му і ту -

rallentando **Allegro** *pp*

жлі - ва - ён чуўся бз зя - зюлькай шчаслі - ва, о, як жа я - ны за - спя - ва - лі б вя - сё - ла, спя -
 жлі - ва - ён чуўся бз дзяў - чынай шчаслі - ва, о, як жа ў раз - мо - ве бы - ло б ім вя - сё - ла, ў раз -

osia (Рэд.)

ral - len - tan - do **Tempo I**

ва - лі б, спя - ва - лі б вя - сё - ла.
 мо - ве бы - ло б ім вя - сё - ла.

КАЗАК

Andantino

p

1. Рас - це я - вар на пры - гор - ку,
2. Пры - шла ма - ці, пры - шла ма - ці,
3. Пра - шу, ма - ці, пра - шу, ма - ці,

p
Con Xed.

я - вар зе - ля - нень - кі. Ё чу - жой вёс - цы пра - па - да - е хло - пец ма - ла -
гор - ка у - зды - хну - ла, ка - лі на свай - го сы - но - чка мі - ла - га ўзгля -
хо - ра - ша ха - вай - це: ва ўсе зво - ны хай за - зво - няць, му - зы - ку зай -

дзень - кі. "Гі - ну, гі - ну, пра - па - да - ю, час мне у - мі - ра - ці.
ну - ла. "Ой, дзі - цят - ка, ой ты, сын - ку, сы - ноч - ку мой мі - лы,
грай - це; ня - хай мя - не не ха - ва - юць лю - дзі на - ня - ты - я,

mf *rall.* *pp*

a tempo piu lento

Пра - сі, дзеў - ча, пра - сі, мі - ла, што бы пры - шла ма - ці, пра - сі, дзеў - ча,
 ты не слу - хаў баць - ку, ма - ці - дай - шоў да ма - гі - лы, ты не слу - хаў
 толь - кі хлоп - цы з на - шай вёс - кі, хлоп - цы ма - ла - ды - я, толь - кі хлоп - цы

15 *p a tempo piu lento*

ppp

lento

1.2. *a tempo* 3.

пра - сі, мі - ла, што бы пры - шла ма - ці".
 баць - ку, ма - ці - дай - шоў да ма - гі - лы". //ды - я".
 з на - шай вёс - кі, хлоп - цы ма - ла - //

20 *lento* *dolcissimo* *a tempo* *a tempo* *pp*

ПРАСНІЧКА

Presto

tr

1. Го - жы - я дзяў - чат - кі ля прас - ні - чак
2. З'е - хаў на - ра - чо - ны ў Кра - ле - вец ві -

се - лі - то - нень - кі - я ніт - кі цяг - нуц - ца з ку - дзе - лі.
ці - най, раз - ві - таў - ся шчы - ра з ка - ха - най дзяў - чы - най.

Ві - ся, ве - ра - цен - ца, ві - ся, ды барж - джэй! Доў - га та - я
Ві - ся, ве - ра - цен - ца, ві - ся, ды барж - джэй, доў - га та - я

лю - бить, ніць чы - я даў - жэй.
лю - бить, ніць чя - я даў - жэй.

16

Ве - се - ла пра - дзец - ца ха - ро - шай дзяў - чы - не.

21

Тры дні су - ма - ва - ла аб лю - бым хла - пчы - не. Ві - ся, ве - ра -

26

цен - ца, ві - ся, ды барж - джэй, доў - га та - я лю - біць,

31

ніць чы - я даў - жэй.

36

Poco meno mosso *accel.*

Сеў тут ін - шы хло - пец, пры - го - жы, а - хво - чы. Све - цяц - ца ў дзяў -

Poco meno mosso *accel.*

41

Темпо I

f

чы - ны ад шча - сця зноў во - чы. Ві - ся ве - ра - цен - ца!

46

Темпо I

f

lento e p   **Presto**   *f*

Рвец - ца ніт - ка - ой!   За - лі - ла - ся дзеў - ка чыр - ван - ню гу - стой.

51

sf   *lento*   *ff*

p   *sf*   *sf*   *sf*

57

dim. e rall.   *a tempo*   *sf*   *sf*

ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА I

Andantino

mp

1. Пта - шка, пта - шка, скуль ля - ціш ты -
 2. Ці не чу - ла вы - пад - ко - ва

mf *p*

ці не з на - шых ніў? Каб па - чуць мне што аб мі - лай,
 ты хоць коль - кі слоў той, я - ка - я не вы - хо - дзіць

5

un poco piu animato

я б шча - слі - вы быў. Мо бы - ла ў я - е са - доч - ку?
 з ма - іх ю - ных сноў? Пта - шка, пта - шка, ад - ля - та - еш

9 *un poco piu animato*

3 *rall.* *lento assai*

Ці не стрэ-ла там той най-го-жай, да я-кой бы па-ля-цеў я
ты ў я-ку-ю даль? Ты па-кі-ну-ла шчы-млі-вы мне па мі-лай

13 *rall.* *f* *lento assai*

Tempo I

сам?
жаль.

18 *mf* *poco rit.* *p*

ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА II

Andantino

tr

Пта-шка, пта-шка, скуль ля - цішты-

pp

ці незна-шых ніў? Каб па-чуць нешто аб мі-лай, я б шча-слі-вы быў, я б

быў. Мо была ў я - е садоч-ку? Ці не стрэ-ла там, ах! Той

ral -

най - го-жай, да я - кой бы па - ля - цеў я сам? Ах! Той най-го - жай, да я -

19

The first system of the musical score features a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The vocal line begins with the lyrics 'най - го-жай, да я - кой бы па - ля - цеў я сам?' and continues with 'Ах! Той най-го - жай, да я -'. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands. A fermata is placed over the final note of the vocal line. The system number '19' is written in the lower left corner of the piano part.

len - tan - do *a tempo* *f più agitato*

кой бы па-ля - цеў я сам? Ці не чу - ла

25

len - tan - do *a tempo* *f più agitato*

The second system continues the musical score. The vocal line starts with 'кой бы па-ля - цеў я сам?' and ends with 'Ці не чу - ла'. The piano accompaniment features a dynamic range from piano to forte. The tempo markings 'len - tan - do', 'a tempo', and 'f più agitato' are indicated above the piano part. The system number '25' is written in the lower left corner of the piano part.

вы - пад - ко - ва ты хоць колькі слоў той, я - ка-я не вы - хо-дзіць з ма - іх ю-ных

31

The third system of the musical score features a vocal line and piano accompaniment. The vocal line contains the lyrics 'вы - пад - ко - ва ты хоць колькі слоў той, я - ка-я не вы - хо-дзіць з ма - іх ю-ных'. The piano accompaniment continues with chords and moving lines. A fermata is placed over the final note of the vocal line. The system number '31' is written in the lower left corner of the piano part.

osia (Рэд.)

p *ral - len - tan - do* **Lento** **Tempo I**

сноў. Ах!..пташка, ад - ля - та-еш, ах!.. ўя-ку-ю даль? Ты па - кі-ну -

ral - len - tan - do

37 *f* *mf*

ten.

ла шчы - млі - вы мне па мі-лай жаль, па - кі-ну-ла шчы - млі-вы мне па мі-лай

43

pp

osia (Рэд.)

pp rit. *a tempo*

жаль, шчы млі - вы мне па мі - лай жаль.

49 **pp rit.** *a tempo* **pp**

Рэд. * Рэд. * Рэд. * Рэд. * Рэд. * Рэд. *

ВЫБАР

Allegretto

1. Са мной па-брац-ца хо-чуць з вё - скі хлоп-цаў тро - е: гэ-ты гро-шы
 // ха - е, сэ - рца а - хвя - ру - е, грэ-ці за дзвя-
 // ту - ля, з гэ - ты - мі хла - пца - мі, па-бя-ру - ся

ral - len - tan - do

лі - чыць, гэ - ты стаў са мно - ю, гэ - ты гро - шы лі - чыць, гэ - ты стаў са мно -
 ра - мі сам ся - бе не чу - е, грэ - ці за дзвя - ра - мі сам ся - бе не чу -
 з тым, што пла - ча пад дзвя - ра - мі, па - бя - ру - ся з тым, што пла - ча пад дзвя - ра -

sf
ral - len - tan - do

a tempo I

1. 2. 3.

ю. 2. Стаў гэ-ты, у -зды - //
 е. 3. О, раз-вя-жы, ма - //
 мі.

13 *f a tempo I* *p*

АД'ЕЗД НА ВАЙНУ

Presto

mf

1. "А - хі - ні - ся, дуб, ліст - во - ю: хо - лад ле - дзя -
2. На ка - ня ўзя - цеў ім - клі - ва, па - кла - ніў - ся

ня - чы! Ты вазь - мі, сы - но - чак, збро - ю: бой і - дзе кі - пя - чы".
лю - дзям: "За - ста - вай - це - ся шча - слі - ва, а пра зло за - бу - дзем".

6

ten.

f

a tempo

"Хо-лад, ма - ці, мне не стра - шны, што тут а - пра - нац - ца, на вай - ну ў бой ру - ка - па - шны
"І ка - лі, - спы - та - ла ма - ці, - стрэ - нем - ся з та - бо - ю?" - "А та - ды, ка - лі ўсе сце - жкі

a tempo

11

cre - - scen - - do

f colla parte

osia (Род.):

ff rall.

так га - тоў па - дац - ца, я ма - гу ў бой ру - ка - па - шны так па - дац -
за - рас - туць тра - во - ю, ах, та - ды, як сце - жкі за - рас - туць тра - во -

17 *molto cre - - scen - do ff rall.*

Tempo I

па".
ю".

23 *p ff*

ГАЙ ШУМІЦЬ

Andantino

p

Гай шу - міць, шу - міць зя - лё - ны, ця - жань - ка га -

1 *p*

The first system of the musical score for 'Гай шуміць'. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a 2/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a series of eighth and quarter notes. The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) with the same key signature and time signature. It starts with a piano (*p*) dynamic and features a steady eighth-note accompaniment in the bass and chords in the treble.

лоў - цы, бо чу - жы - я тут ста - ро - ны, бла - га пры свя - кроў - цы.

6

The second system of the musical score. The vocal line continues with eighth and quarter notes. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern, marked with a piano (*p*) dynamic.

І су - се - дзяў злых да - во - лі: як жні - во на - ды - дзе, жаць да -

11 *un poco*

The third system of the musical score. The vocal line concludes with a half note and a quarter note. The piano accompaniment concludes with a half note and a quarter note. The system is marked with a piano (*p*) dynamic and includes the instruction *un poco* above the final notes.

piu mosso *p* *rit.* **Tempo I**

туль ім трэ-ба ў по-лі, по-куль ме-сяц ўзы - дзе.

17 *piu mosso* *p* *rit.*

Гай шу-міць, шу-міць зя-лё-ны, го-дзе су-ма-ва-ці. Што чу-

23

sf *rall.* *a tempo*

жы-я мне ста-ро-ны: ма-ю баць-ку й ма-ці.

28 *sf* *rall.* *a tempo*

p
Баць - ка мой- ня - бе - сны Бо - жа, зя - мля - ма - я ма - ту - ля. Ад - пач -

33

p *rit.*
ну на не - бе, мо - жа, а зя - мля пры - ту - ліць.

38

p *rit.* *a tempo*

ДУБРОВА

Andantino

1. Ой, ду-бро-вань-ка, ду-бро-ва,
 2. Ты спа-ча-тку зе-ля-на-я,
 3. Бе-ліз-ной сва-ей су-ро-вай

ты пад доб-рым па-нам, бо за год а-дзін на-но-ва трой-чы а-дзя-ва-на,
 све-ту да-спа-до-бы, по-тым жоў-та-я та-ка-я, быц-цам ад жа-ло-бы,
 све-ту ўрэ-шце зна-на. Ой, ду-бро-вань-ка, ду-бро-ва, ты пад доб-рым па-нам,

бо за год а-дзін на-но-ва трой-чы а-дзя-ва-на.
 по-тым жоў-та-я та-ка-я, быц-цам ад жа-ло-бы.
 ой, ду-бро-вань-ка, ду-бро-ва, ты пад доб-рым па-нам.

ДУМКА

Andantino

p

1. Мі - лы, ця - бе я ча - ка - ю, дзень у - жо яс -
 2. Так ця - бе я па - ка - ха - ла, як і ты дзяў -
 3. Як прад мі - лым Бо - гам ста - ну, бу - ду на - ра -

не - с. Цяж - ка мне: ты не пры - хо - дзіш, тра - ціц - ца на - дзе - я.
 чы - ну, пра - па - дай жа ты за ё - ю, як з та - бой я гі - ну.
 ка - ці: праз ця - бе я ўжо зам - кнё - на у ду - бо - вай ха - це.

Я ні - ко - га б не ка - ха - ла, хоць хлап - цоў да - во 3 - лі,
 Ці ня - хай я ад - да - лю - ся ў ін - шы - я ста - ро - ны,
 А як ста - неш ты ля мес - ца, дзе ма - я ма - гі - ла,

каб ця - бе не на - пат - ка - ла я ні - дзе, ні - ко - лі,
ці ня - хай па мне за - зво - няць раз а - по - шні ў зво - ны,
то ад - чу - еш, то заў - ва - жыш, як ця - бе лю - бі - ла,

15

rall. каб ця - бе не на - пат - ка - ла я ні - дзе, ні - ко - лі.
ці ня - хай па мне за - зво - няць раз а - по - шні ў зво - ны.
то ад - чу - еш, то заў - ва - жыш, як ця - бе лю - бі - ла.

a tempo

19 *rall.* *a tempo pp*

23

1. 2. 3.

ЗЯЗЮЛЬКА

Allegretto

***p* molto semplice**

dolente

1. Ку-ка-ва-ла у са-до-чку ўсім зя-зюль-ка пад ліс-точ-кам: "Не зві-ва-ла
2. Ку-ка-ва-ла у са-до-чку зноў зя-зюль-ка пад ліс-точ-кам: "Тут ля-та-ла

я гняз-дзеч-ка-хто б ма-е пры-няў я-еч-кі? Са-ла-вей саў-е гняз-дзеч-ка, возь-ме ён ма-
я ўсё ле-та, зва-ла, зва-ла сва-іх дзе-так. Толь-кі дзет-кі між га-я-мі па-ля-це-лі

е я-еч-кі, возь-ме ён ма-е я-еч-кі". Зо-ся слё-зы
з са-лаў-я-мі, па-ля-це-лі з са-лаў-я-мі". Пла-ча Зо-ся,

piu animato *rall.*

пра - лі - ва - е, га - ла - ву ні - жэй схі - ля - е: “Ой, хто ко - сы рас - пля - це мне? Хто вя - но - чак
не сці - ха - е, га - ла - ву ні - жэй схі - ля - е: “Бо - лей мне у род - най ха - це не гу - ля - ці,

piu animato *rall.*

20

con anima

мне на - дзе - не? Бра - цік ко - сы рас - пля - це мне, а сяс - тра вя - нок на - дзе - не, бра - цік ко - сы
не спя - ва - ці: брат вя - но - чак зняў з а - хво - тай, а сяс - тра за - бра - ла ўплё - ты, брат вя - но - чак

mf con anima *mp*

26

rall.

рас - пля - це мне, а сяс - тра вя - нок на - дзе - не, а сяс - тра вя - нок на - дзе - не”.
зняў з а - хво - тай, а сяс - тра за - бра - ла ўплё - ты, а сяс - тра за - бра - ла ўплё - ты”.

m.s.

pp *dolcissimo*

32

МЯДЗВЕДЗІК

Allegro moderato

p molto semplice

1. Жней - ка жы - та жа - ла, жа - ла ка - ля га - ю,
 2. Тут мядз - ведзь пад - краў - ся: "Хай Бог па - ма - га - е!
 3. Я б на - сіў, ды ла - пай, кіп - цем не вазь - му - ся,

fp *fp* *mp*

на мя - жы сва - ё дзі - ця па - кла - ла з кра - ю, на мя - жы сва - ё дзі -
 Што ж тва - ё дзі - цят - ка пла - ча, не спі - ха - е? Што ж тва - ё дзі - цят - ка
 пес - ню за - спя - ваў бы, ды раў - нуць ба - ю - ся, пес - ню за - спя - ваў бы,

f *rall.*

a tempo *poco meno mosso* 1, 2.

ця па - кла - ла з кра - ю.
 пла - ча, не змаў - ка - е?
 ды раў - нуць ба - ю - ся". *poco meno mosso, pesante*

a tempo *f*

3.

poco rit.

СІРАТА

osia (Рэд.)

Andantino

p

1. Бе - ра - гі тва - е не стро - мы, ма - быць, рэ - чань -
 2. Бе - ра - гі бы - лі б кру - ты - я, рыб - ка плёс - кац -
 3. Ці ў ця - бе, ма - я сі - рот - ка, ёсць ма - туль - ка
 4. Каб бы - ла ў я - е ма - туль - ка, ко - сы б ран - кам

ten.

да - ра - га - я?

p

mf

ка, ка - лі ты рыб - цы плёс - кац - ца спры - я - еш. Луг ва - дой тва - ёй за - лі - ты, рыб - ка вы - пля - па
 ца б не стагла, па зя - лё - ных лу - га - ві - нах так па - вод - ка б не гу - ля - ла, па лу - гах па -
 да - ра - га - я? - Не за - пле - це - ны - я ко - сы, па шча - цэ сля - за збя - га - е, рас - пус - ці - ла
 за - пля та - ла і са - ма б, сва - ёй ру - ко - ю слё - зы з тва - ру вы - ці - ра - ла, вы - ці - ра - ла

ва - е, луг ва - дой за - лі - ты.
 вод - ка б гэ - так не гу - ля - ла.
 ко - сы і сля за збя - га - е.
 слё - зы, ко - сы за - пля та - ла.

12

rall. *p*

tr

СОНЕЙКА

Andantino $\text{♩} = 104$ *mp*

1. Не зна-ё - ма, сон - ца, ты са жне - яў бы - там, цэ - лыдзень не гнеш - ся
2. Xi - ба вый - дзеш, жней - ка, са свай - го аб - ся - гу, як паз - ней у - ста - ну,

над пша - ні - цай, жы - там, бо ка - лі б ты до - лю най - мі - чак спа - зна - ла, по - зна б ты ўста - ва - ла,
а ра - ней я ля - гу? Жнеш ты да ўзы - хо - ду, жнеш і па за - хо - дзе і та - му ты хлоп - цам

ра - на за - па - да - ла, по - зна б ты ўста - ва - ла, ра - на за - па - да - ла.
лю - ба ў ка - ра - го - дзе, і та - му ты хлоп - цам лю - ба ў ка - ра - го - дзе.

БАЎТРУК І ЦЕЦЯРУК

Allegro scherzando

p

1. Це - ця - рук да дня та - ку - е, у кар - чме Баў - трук шту - ку - е.
 2. Ха - та Баў - тру - ка без да - ху, а ва - лы - па - мрэш ад стра - ху.
 3. Баў - тру - кі ў карч - ме ба - лю - юць, ні - ча - гу - сень - кі не чу - юць.

p

Це - ця - рук па - мрэ ад ку - лі, Баў - тру - ка за - гу - бяць гу - лі.
 Ну а ко - ні - кі гня - ды - я, як і во - лі - кі, ху - ды - я.
 Ах, за што ж нас Бог ка - ра - е! Ад кар - чмы - бя - да люд - ска - я...

cre - scen - do al

f piu lento

1.2.3. Што ж гэ - та, Бо - жа мой! Што ж гэ - та, Бо - жа мой!

p

f piu lento

p

ТЫ ПАСТОЙ, МАЯ ГАЛУБКА...

Allegretto

Soprano *p*

1. "Ты па-стой, ма - я га -луб -ка, па -бар -куй са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой га -луб -чык,
2. "Ты па-стой, ма - я Ма -ры -на, ў гу -тар -цы са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой Фра -ну -лік,

Alto *p*

1. "Ты па-стой, ма - я га -луб -ка, па -бар -куй са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой га -луб -чык,
2. "Ты па-стой, ма - я Ма -ры -на, ў гу -тар -цы са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой Фра -ну -лік,

Tenore *p*

1. "Ты па-стой, ма - я га -луб -ка, па -бар -куй са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой га -луб -чык,
2. "Ты па-стой, ма - я Ма -ры -на, ў гу -тар -цы са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой Фра -ну -лік,

Basso *p*

1. "Ты па-стой, ма - я га -луб -ка, па -бар -куй са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой га -луб -чык,
2. "Ты па-стой, ма - я Ма -ры -на, ў гу -тар -цы са мно -ю" - "Ча -су ма -ла, мой Фра -ну -лік,

Allegretto

fp

бар -ка -ваць з та - бо - ю: за -ха -пі - лі ў се -ці ды ма -лы -я дзе -ці у -ча -раш -нім днём, за - ха -
гу -та -рыць з та - бо - ю: ко -сы рас -пля - та -лі, плач мой не стры -ма -лі у -ча -раш -нім днём, плач мой

бар -ка -ваць з та - бо - ю: за -ха -пі - лі ў се -ці ды ма -лы -я дзе -ці у -ча -раш -нім днём, за - ха -
гу -та -рыць з та - бо - ю: ко -сы рас -пля - та -лі, плач мой не стры -ма -лі у -ча -раш -нім днём, плач мой

бар -ка -ваць з та - бо - ю: за -ха -пі - лі ў се -ці ды ма -ла -я дзе -ці у -ча -раш -нім днём, за - ха -
гу -та -рыць з та - бо - ю: ко -сы рас -пля - та -лі, плач мой не стры -ма -лі у -ча -раш -нім днём, плач мой

бар -ка -ваць з та - бо - ю: за -ха -пі - лі ў се -ці ды ма -ла -я дзе -ці у -ча -раш -нім днём, за - ха -
гу -та -рыць з та - бо - ю: ко -сы рас -пля - та -лі, плач мой не стры -ма -лі у -ча -раш -нім днём, плач мой

fp

p пі - лі ў се-ці у-ча-раш-нім днём,
не стры-ма-лі у-ча-раш-нім днём,

pp

p пі - лі ў се-ці у-ча-раш-нім днём,
не стры-ма-лі у-ча-раш-нім днём,

pp за-ха-пі-лі ў се-ці ды ма-лы-я дзе-ці у-ча-раш-нім
ко-сы рас-пля-та-лі, плач мой не стры-ма-лі у-ча-раш-нім

p пі - лі ў се-ці у-ча-раш-нім днём,
не стры-ма-лі у-ча-раш-нім днём,

pp за-ха-пі-лі ў се-ці ды ма-лы-я дзе-ці у-ча-раш-нім
ко-сы рас-пля-та-лі, плач мой не стры-ма-лі у-ча-раш-нім

p пі - лі ў се-ці у-ча-раш-нім днём,
не стры-ма-лі у-ча-раш-нім днём,

pp

14 *p* *pp* cre - scen - do

f за - ха - пі - лі ў се-ці ма - е дзе-ці у-ча-раш - нім днём."
плач мой не стры - ма-лі, не стры - ма-лі у-ча-раш - нім днём."

p *rallent.* *pp* *a tempo*

f днём, ска-пі - лі ў се-ці ма - е дзе-ці у-ча-раш - нім днём."
днём, плач не стры - ма-лі, не стры - ма-лі у-ча-раш - нім днём."

p *rallent.* *pp* *a tempo*

f днём, ска-пі - лі ў се-ці ма - е дзе-ці у-ча-раш - нім днём."
днём, плач не стры - ма-лі, не стры - ма-лі у-ча-раш - нім днём."

p *rallent.* *pp* *a tempo*

f за - ха - пі - лі ў се-ці ма - е дзе-ці у-ча-раш - нім днём."
плач мой не стры - ма-лі, не стры - ма-лі у-ча-раш - нім днём."

a tempo

21 *f* *p* *rallent.* *pp*

ПРЫЛЯЦЕЛІ САКАЛОЧКІ

Allegro

f *sf* *mp*

Soprano
 Пры-ля-це-лі са-ка-лоч-кі на-віш-нё-вы цвет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку
 Па-на-е-ха-ла-сва-тоў паў-нют-кі но-вы двор, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу

Alto
 Пры-ля-це-лі са-ка-лоч-кі на-віш-нё-вы цвет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку
 Па-на-е-ха-ла-сва-тоў паў-нют-кі но-вы двор, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу

Tenore
 Пры-ля-це-лі са-ка-лоч-кі на-віш-нё-вы цвет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку
 Па-на-е-ха-ла-сва-тоў паў-нют-кі но-вы двор, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу

Basso
 Пры-ля-це-лі са-ка-лоч-кі на-віш-нё-вы цвет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку
 Па-на-е-ха-ла-сва-тоў паў-нют-кі но-вы двор, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу

Allegro

f *sf* *p*

f *rallent.* *lento*

за са-бо-ю ў свет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку за са-бо-ю ў свет.
 -ю з у-сіх сяс - цёр, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу-ю з у-сіх сяс - цёр.

f *rallent.* *lento*

за са-бо-ю ў свет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку за са-бо-ю ў свет.
 -ю з у-сіх сяс - цёр, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу-ю з у-сіх сяс - цёр.

f *rallent.* *lento*

за са-бо-ю ў свет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку за са-бо-ю ў свет.
 -ю з у-сіх сяс - цёр, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу-ю з у-сіх сяс - цёр.

f *rallent.* *lento*

за са-бо-ю ў свет, за-пра-ша-лі зя-зю-лень-ку за са-бо-ю ў свет.
 -ю з у-сіх сяс - цёр, за-пра-ша-лі е-хаць-леп-шу-ю з у-сіх сяс - цёр.

rallent. *f* *sf* *lento*

Solo
P *dolce piu lento*

“Ра-да па-ля-цень бы з ва-мі я да-лё-ка ў даль, ды мне са-ду зе-ля-но-га
 “Ра-да б з ва-мі я па-е-хаць, ой, да-лё-ка ў даль, ды мне мат-кі, сёс-траў, брац-цяў

pp *piu lento*

pp *piu lento*

pp *piu lento*

piu lento

13 ***pp*** *legatissimo*

ritenuto *dolcissimo*

і гня-здзеч-ка жаль, мне са-ду зе-ля-но-га і гня-здзеч-ка жаль”.
 і ра-дзі-мы жаль, мне мат-кі, сёс-траў, брац-цяў і ра-дзі-мы жаль”.

гня-здзеч-ка жаль”.
 ра-дзі-мы жаль”.

гня-здзеч-ка жаль”.
 ра-дзі-мы жаль”.

гня-здзеч-ка жаль”.
 ра-дзі-мы жаль”.

19 *ritenuto* *dolcissimo*

ДОБРА, ЯК У ПАНА

Moderato

mf

Soprano

1. До - бра, як у па - на чы - сты, роў - ны двор,
2. Уз - ля - цеў вы - со - ка со - кал над у - сім -

Alto

1. Плён - ны
2. Дзет - кі

Tenore

1. У та - ко - га
2. Па два - ры пан

Basso

1. Плён -
2. Дзет -

mf

Moderato

плён - ны жы та збор. Поў - ны пан - скі сві - ран
дзет - кі пе рад ім. Дзет - кі, ні - бы квет - кі

жы та збор. Поў - ны пан - скі сві - ран
пе рад ім. Дзет - кі, ні - бы квет - кі

па - на плён - ны жы - та збор. Поў - ны сві - ран
хо - дзіць, дзет - кі пе - рад ім. Дзет - кі - квет - кі

- ны жы та збор. Поў - ны пан - скі сві - ран, гон - тай
- кі пе рад ім. Дзет - кі, ні - бы квет - кі, квет - кі

6

гон-тай но-вай крыт, у пры-го-жы май. я - го пад-да-ны заў-жды ве - сел, сыт. Бо-жа, заў-жды гэт-кіх нам па-ноў да - вай!

гон-тай но-вай крыт, у пры-го-жы май, Бо - жа, заў-жды гэт - кіх я - го пад - да - ны заў-жды ве - сел сыт. нам па - ноў да - вай!

гон-тай но-вай крыт, у пры-го-жы май. і я - го пад - да - ны заў - жды ве - сел, сыт. Бо-жа, заў-жды гэт-кіх нам па-ноў да - вай!

но-вай, гон - тай крыт. І я - го пад - да - ны заў-жды ве - сел, сыт. у пры-го - жы май. Бо - жа, заў - жды гэт - кіх нам па-ноў да-вай!

КАМЕНТАР *

ОЙ, БЯРОЗКА МІЛА...

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno, 1839 (№ LXX)*. Арыгінал беларускай народнай песні Ян Чачот не прывёў. Адзін з яе варыянтаў быў запісаны на Віцебшчыне (гл.: Шейн П.В. Матэрыялы для изучення быта і языка русскага населення Северо-Западнага края. СПб., 1887. Т.І):

Бярозка з лісточкам усё лета шумела:
“Бярозка мая, белая мая, я ж цябе кідаць буду.
Я ж цябе не забуду, вясной к табе буду – не забуду,
Вясной к табе буду, шумець з табой буду” ...

У драматызаваным апавяданні “*Salus populi...*” (“Шчасце народа...”) У.Дубоўка падаў свой пераклад на беларускую мову Чачотавага перакладу з беларускай мовы:

Ах, бярозка бела
з лісцейкам шумела:

“Восень як настане,
дык цябе не стане...” –

“Не гаруй, бярозка,
не раняй ты слёзкі.

Я цябе пакіну
ў смутную часіну,

Але зноў, вясною,
стрэнемся з табою.

У зялёным веці
будзем зноў шумеці.

Польскамоўны тэкст С.Манюшка паклаў на музыку ў пачатку 40-х гг. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy I. Wilno, 1843*.

АХ, ДАЛЁКА...

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№ II)*; на музыку пакладзены ў пачатку 40-х гг. Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy I. Wilno, 1843*.

ШТО ТАМ ЗА КВЕТКА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№ XX)*. У драматызаваным апавяданні “*Salus populi...*” (“Шчасце народа...”) У.Дубоўка падаў частковы пераклад на беларускую мову Чачотавага перакладу з беларускай мовы:

Родная кветка, кветка шпышыны,
вечнай зіхціш ты красою!
Хоць паламае навала галіны, –
зноў аджывеш ты вясною.

---

* Песні пададзены ў храналагічным парадку паводле першапублікацый у “Хатніх спеўніках”. Некаторыя змены ўнесены толькі дзеля зручнасці выканаўцаў.

Як у вяночак кветкі ўплятаю, –
быццам гараць аганёчкі.
Як я вяночкам касу накрываю, –
зноў зелянеюць лісточкі.

Польскамоўны тэкст С.Манюшка паклаў на музыку ў пачатку 40-х гг. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy I. Wilno, 1843.*

КУМ І КУМА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№ XLI)*; на музыку пакладзены не пазней ліпеня 1844 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy II. Wilno, 1845 (1846).*

САЛОУКА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno, 1840 (№ XCIX)*; на музыку пакладзены паміж 1840 і другой паловай красавіка 1846 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy III. Wilno, 1851.*

КАЗАК

Тэкст, напісаны Янам Чачотам па-польску паводле ўкраінскай народнай песні, С.Манюшка паклаў яго на музыку ў канцы 40-х гг.

ПРАСНІЧКА

Тэкст на польскай мове – у альманаху “Rubon” (1845. Т.5). Мінскі аматар старажытнасцяў і калекцыянер Г.Татур (1846-1907) прыпісаў гэты верш У.Сыракомлю і ў 1897 г. пераклаў на беларускую мову пад загалоўкам “Прадкі”:

З праснічкамі сядзяць дзеванькі, як краскі,
Прадуць сабе, прадудць слуцкія паяскі.
Гудзі, вераценца, вяціся скарэй!
Тая помніць лепей, чыя ніць даўжэй!...

Песня напісана С.Манюшкам да сярэдзіны красавіка 1846 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy III. Wilno, 1851.*

ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА I

Тэкст на польскай мове Ян Чачот, верагодна, даслаў С.Манюшку ў часе іх ліставання. Паводле гэтага верша кампазітар стварыў дзве музычныя версіі – першую да сярэдзіны 1852 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy IV. Wilno, 1855.*

ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА II

Песня напісана да верасня 1854 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858.*

ВЫБАР

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno, 1839 (№ LXXXI)*. У песні С.Манюшка апусціў пачатак. Першапублікацыя песні ў перакладзе на рускую мову У.Г.Бенядзіктава – у кн.: *Монюшко С. Романы і песні II. Пб., 1857*; затым – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858.*

АД’ЕЗД НА ВАЙНУ

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№ XXIII)*. Арыгінал беларускай народнай песні – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny. Wilno, 1846 (№ XXXVI)*:

Развівайся, сыры дубе,
Зараз мароз будзе;
Прыбірайся, сыну, ў панцыр,
Зараз паход будзе.
“Я марозу не баюся,
Зараз разбяруся;
І паходу не баюся,
Зараз разбяруся”.

Ой, сеў сабе на коніка,
Нізенька скланіўся:
“Выбачайце, вы, суседзі,
Можа, пасварыўся”.
Матка ў яго запытала:
“Калі будзеш госцем?” –
“Як у сенях на памосце
Травіца выросце”...

Першапублікацыя песні ў перакладзе на рускую мову У.Г.Бенядзіктава – у кн.: Монюшко С. Романсы и песни II. Пб., 1857; затым – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

ГАЙ ШУМЦЬ

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno*, 1837 (№ XLIV). Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

ДУБРОВА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna, Dniepra i Dniestra. Wilno*, 1845 (№ LXII). Песня напісана да верасня 1854 г. Першапублікацыя песні ў перакладзе на рускую мову У.Г.Бенядзіктава – у кн.: Монюшко С. Романсы и песни II. Пб., 1857; затым – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

ДУМКА

Песня напісана да верасня 1854 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

ЗЯЗЮЛЬКА

Тэкст на польскай мове і яго варыянт – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno*, 1839 (№ XXXIII, XXXIV). Беларускамоўны арыгінал народнай песні – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny. Wilno*, 1846 (№ LXV):

Кукавала зязюлька ў садочку,
Паклаўшы галоўку к лісточку:
“Хто маё гняздзечка разаўець,
Хто мае яечкі пабярэць?”
Разаўець гняздзечка лябедзька,
Пабярэць яечкі лябёдка.

Паклала паненка ў святліцы,
Прылажыўшы галованьку к скамліцы:
“Хто маю косыньку распляець,
Хто маі уплёты пабярэць?”
Распляець косыньку брацітка,
Пабярэць уплёты сястрыца.

Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

МЯДЗВЕДЗІК

Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno*, 1858.

СІРАТА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny. Wilno, 1840 (№LXI)*.
Песня напісана да верасня 1854 г. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858*.

СОНЕЙКА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny. Wilno, 1839 (№ XCVIII)* – з каментарам: “Дзе сяляне не будуць мець хлеба, варта замест двух апошніх радкоў спяваць:

Жаль цябе мне толькі,
Што не раз галодны.

Дзіўна, што ў ніводнай сялянскай песеньцы не чутна наракання на вельмі частую нядолю; якая высакародная трываласць і цягліваасць:” Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858*.

БАЎТРУК І ЦЕЦЯРУК

Пераклад верша на польскую мову з беларускай – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny. Wilno, 1844* – у раздзеле “*Własne piosnki wieśniacze*” (“Уласныя сялянскія песенькі”), дзе паралельна пададзены пераклад (№ LXXIII) і арыгінал (№ LXXII):

У лесе такуець цецярук,
У карчме такуець наш Баўтрук;
Цецярука стралец забіў,
Баўтрука аляндар згубіў;
Ой, Баўтрук да цецярук!

А хата яго без страхі,
У волікаў бакі, як мехі;
І конікі саколікі
Так худыя, як волікі;
Ой, Баўтрук да цецярук!

Колька ж у нас гэтых Баўтрукоў?
Толька Баўтрукоў, што мужыкоў;
Ой, да гэта Боска кара;
Гінем усе у аляндара
Баўтрукі, цецярукі!

Песня напісана С.Манюшкам пасля пераезду ў Варшаву. Першапублікацыя – *Śpiewnik domowy VII. W-wa, (пасля 1873)*.

ТЫ ПАСТОЙ, МАЯ ГАЛУБКА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno, 1839 (№LV)*. Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858*.

ПРЫЛЯЦЕЛІ САКАЛОЧКІ

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№ XXIX)*; варыянт – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Wilno, 1839 (№ XXXIX)*. Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858*.

ДОБРА, ЯК У ПАНА

Тэкст на польскай мове – у кн.: *Piosnki wieśniacze z nad Niemna. Wilno, 1837 (№XXV)*. Першапублікацыя песні – *Śpiewnik domowy V. Wilno, 1858*.

Latem brzózka mała

Latem brzózka mała z liściem rozmawiała:
"Rzucisz, listku złoty, mię w jesienne słoty!"
"Nie bój się, o brzózko, choć za woła Boska
Ciebie ja porzucę, znowu do cię wrócę.
Ujrzym lubą wiosnę, ja zieleńszy wzrosnę;
Będziem znowu z soba, będę szumieć z toba."

Ach, daleko za mąż matka mię oddała

Ach, daleko za mąż matka mię oddała,
W wiecznej jam tęsknocie widzieć ja zachciała.
Ej, polecę do niej siwą kukuleczką
I w wiśniowym sadzie siadę na drzeweczko.
Ach, nie widzę matki, tylko bracia chodzą
I starego ojca po ogrodzie wodzą;
Starszy pragnie strzelać, średni szuka strzaly,
Ale im nie daje strzelać brat mój mały.
Jeśliś kukuleczka, leć że ty do lasu,
Jeśliś nasza siostra użyj z nami wczasu.
Ach, polecę w lasy, na wysokiej sośnie
Wypatrywać będę matki mej żalośnie.
Ach, nie widzę matki, tylko łąki, pola,
Nie masz matki, nie masz, gorzka moja dola!
Ach, wysuszę bory swymi westchnieniami,
Ach, zatopię łąki gorącymi łzami, swymi łzami.

Co to za kwiatek

Co to za kwiatek, zawsze zielony,
W każdej zakwita mi wiosnie?
Chociaż go złamię, choć uszkodzony,
Znowu jak przedtem odrośnie.
Kiedy w wianeczek wplątam go sobie,
Kwitną w mych dłoniach wianeczki,
Kiedy mój warkocz w wieńce te zdobię,
Świeże wydają listeczki.
Za cóż mię ojciec za mąż wyprawiał,
Kiedy sam nigdy nie bywa;
Będziesz po drodze ludzi zabawiał
Pytając, czylim szczęśliwa.
Jeśli szczęśliwe moje tam dziecię,
Dzięki Ci za to, mój Boże;
Jeśli w niedoli żyje na świecie,
Niechaj twa łaska wspomóże.

Kum i kuma

Kuma sobie siedziała, motek nici zwijała,
Kum dziwował się kumie, że tak pięknie wic umie.
Kufel piwa zgotował, kumę piwem częstował
I dziwował się kumie, że tak dobrze pić umie.
A po szumnej biesiedzie, kiedy do dom ją wiedzie,
Kum dziwował się kumie, że nic chodzić nie umie.

Słowiczek

Ej, latał słowiczek po polu, po bloni,
I tęskno, i smutno jednemu!
O! gdyby zazulkę dać jemu,
Ej, jakże wesoło śpiewaliby oni,
Wesoło śpiewaliby oni.
Ej, biegał Jasięko po polu, po bloni,
I tęskno, i smutno jednemu!
O! gdyby dziewczkę dać jemu,
Ej, jakże wesoło mówiliby oni,
Wesoło mówiliby oni.

Kozak

Tam na górze jawor stoi, jawor zielonieńki.
Ginie Kozak w cudzej stronie, Kozak młodzusięńki:
"Ginę, ginę, w cudzej stronie, śmierć mi oczy tuli,
Proszę ciebie, moja miła, donieś to matuli."
Przyszła matka, przyszła matka, przyszła matuleńka,
Obróciła białe lica przeciw synaleńka:
"Otóż widzisz, mój syneczku, moje drogie dziecię!
Nie słuchałeś ojca, matki, także twoje życie."
"Proszę, matko, proszę, matko, pięknie pochowajcie,
Niech we wszystkie biją dzwony,
W organ mnie zagrajcie;
Niechaj tylko nie chowają popy ani dziaki,
Jeno same ukraińskie grzebia mnie kozaki."

Przańniczka

U przańniczki siedzą jak anioł dziewczki,
Przędą sobie, przędą jedwabne niteczki.
Kręć się, kręć wrzeciono! wić się tobie, wić!
Ta pamięta lepiej, czyja dłuższa nić.
Poszedł do Królewca młodzieniec z wicina,
Lzami się zalewał, żegnając z dziewczyną.
Kręć się, kręć wrzeciono! wić się tobie, wić!
Ta pamięta lepiej, czyja dłuższa nić.
Gładko idzie przędza, wesoło dziewczynie!
Pamiętała trzy dni o wiernym chłopczynie.
Kręć się, kręć wrzeciono! wić się tobie, wić!
Ta pamięta lepiej, czyja dłuższa nić.
Inny się młodzieniec podsuwa z ubocza
I innemu rada dziewczyna ochocza.
Kręć się, kręć wrzeciono! Pryśła wątła nić...
Wstydem dziewczę płonie, wstydz się, dziewczę, wstydz!

Wędrowna ptaszyna

Ptaszku! ptaszku! skąd przylatasz? czy nie z naszych ziem?
Niech od ciebie o najmilszej choć pół słówka wiem.
Czyś nie bywał w jej ogródku? czyś nie widział tam
Tej, co gasi swym powabem róży kwiatek sam.
Czyś nie słyszał zadumanej uronionych słów?
W te li strony nie patrzała? mów mi, ptaszku, mów.
Ach, ulatasz! ach, nie mówisz! któż mi wiedzieć da?
I ptaszyna uleciała, doloż moja zła!

Wybor

Tu ze wsi trzech młodzieńców do mie się udaje:
Ten pieniądze liczy, tamten za mna staje.
I stojąc ciężko wzdycha, serce ofjaruje.
Trzeci pode dźwiami ręce załamuje.
O nie daj mnie matulu ni temu, ni temu
Niech się ja dostanę u drzwi płaczącemu.

Wyjazd na wojnę

"Rozwiń listki, mokry dębie, mroź je wnet powarzy;
Kładnij zbroję, młody synu, już się wojna żarzy."
"Ja się mrozu nie ulęknę, zrzucę odzież moję
I na krwawą nie dbam wojnę, włożę na się zbroję,
Ja na krwawą nie dbam wojnę, włożę zbroję."
Skoczył raźnie na konika, skłonił się trzy razy.
"Wybaczajcie, o sąsiady, wszystkie mnie urazy."
"Kiedyż wrócisz, Synu luby?" Matka go się spyta.
"Wtenczas, Matko, kiedy w sieni trawa pozakwita,
Wtenczas, kiedy w sieni trawa pozakwita."

Szumi gaj

Szumi, szumi gaj zielony;
Ciężko mojej głowie!
Nieprzyjazne obce strony,
Zli gospodarzowie!
I sąsiedzi tu ładaco,
Zać gdy u nich przyidzie,
Ledwie nie rozstanę z pracą -,
Kiedy księżyc wznijdzie.
Szumi, szumi gaj zielony,
Przerwie mą tęsknicę;
Przech mię dreczy smutek płony?
Mam i ja rodzicę.
Ojcem moim tyś jest, Boże!
Ty dasz mi spocząć w niebie;
Moja Matka tyś jest, - ziemio,
Przyjmiesz mię do siebie.

Dąbrowa

Oj, dąbrowo, dąbroweczko, masz dobrego pana;
Trzema barwy w jednym roku bywasz przyodziana.
Jedna barwa zieloniutka, wszemu światu luba,
Druga żółta, smutna światu jak żaloba gruba.
Trzecia barwa bielusińska, chłodem światu znana,
Oj, dąbrowo, dąbroweczko, masz dobrego pana.

Dumka

Przychodź, miły, dzień już biały,
Jasno już na niebie;
Jakże ciężko, jakże nudno,
Że nie widać ciebie!
Jam innego nie lubiła,
Choć was wiele miała;
Bodaj ciebie nigdy była,
Nigdy nie widziała!
Ach, jam ciebie pokochała,
A ty kochasz inne;
Bodajś po niej tak przepadał,
Jak za tobą ginę;
Albo niech się ja oddalę
Gdzie w dalekie strony,
Albo niechaj mi zadzwonia
Raz ostatni w dzwony.
Jak przed miłym Bogiem stanę
Będę płakać na cię;
Ze z twej łaski mnie zamknęli
W tej dębowej chacie.
A jak staniesz na tym miejscu,
Moja gdzie mogiła:
To pomyślisz, to podumasz,
Jakem cię lubiła.

Kukulka

Kukowała kukuleczka,
Tulac główkę do listeczka:
Kto gniazdeczko mi uwije?
Kto dziateczki me przykryje?
Słowik gniazdo mi uwije,
Przepióreczka dziatki skryje.
Miła Zosia lezki roni,
Przykładając główkę k'dłoni:
Kto warkoczyk mój rozwije?
Kto wianeczkiem mię okryje?
Brat rozwije splot warkoczy,
Siostra wiankiem je otoczy,
Wiankiem je otoczy.
Kukowała kukuleczka,
Tulac główkę do listeczka:
Już mi więcej tu nie siadać
I gniazdeczka nie układać!
Zabrał sokół me gniazdeczko,
Wzięłaś dziatki, przepióreczko,
Wzięłaś, przepióreczko.
Zapłakała Zosiuleńka,
Tulac główkę do okienka:
Już nie będę tu siedziała
I wianeczków mych zwijała.
Wziął braciszek me wianeczki,
A siostrzyczka uploteczki,
Wzięła uploteczki.

Niedźwiadek

Młoda żniwiareczka zeła pod gajami
I nad miedzą dziecko kładła pod brzożami.
Pełnie k'niej niedźwiadek, rzecze, pomóż, Boże!
Czego twe, piękniatko, płacze dziecko hoże?
Rad bym je ponosić, strach szponami drasnać;
Rad bym piosnkę mruścić, lecz się boję wrzasnać.

Sierota

Czy u ciebie brzegi strome,
Rzeczko nasza ukochana,
Że się rybka twa rozpierzcha,
Czysta woda twa rozlana,
Rybka się rozpierzcha,
Woda twa rozlana?
Gdyby były brzegi strome,
Nie rozpierzchłaby się rybka,
Ni po łąkach się zielonych
Tak rozlała woda szybka,
Ni po łąkach się rozlała woda szybka.
Czy u ciebie, Maryleńko,
Jest Matuchna ukochana,
Że twe kosy rozpuszczone,
Łzami śliczna twarz oblana,
Rozpuszczone kosy, łzami twarz oblana.
Gdyby była Matuleńka,
Nie rozwiałyby się włosy,
Lzy nie ciekły; jej by ręka
Lzy otarła, splotła kosy,
Jej by ręka lzy otarła, splotła kosy.

Słoneczko

Nie znasz ty, słoneczko, co to być najmitem,
Cały dzień się uginać nad pszenicą żytem.
Gdybyś w najmie było, nas byś rozumiało;
Późno byś wschodziło, wcześniej zapadało.
Dziewczę pracowite! cóż to ci pomoże,
Że ja później wstanę, wcześniej się położę.
Wschód mój ty uprzedzasz, żniesz i po zachodzie,
Za toś chłopcom miła w tańcu i na miodzie.

Bartek i cietrzew

W lesie cietrzew gdzieś tokuje,
W karczmie Bartek baraszkuje;
Strzelec cietrzewia zabija,
Szynkarz gubi Bartłomija.
Oj, Bartek! oj, cietrzew!
Jego chata już bez strzechy,
Boki wołów jakby miechy,
A koniki, sokoliki,
Takie chude jak woliki.
Oj, Bartek! oj, cietrzew!
Wieluż mamy tych cietrzewi?
Ilu chłopków? któż to nie wie?
Ach! prawdziwie Bóg nas karze,
Giniem wszyscy przez szynkarze!
Oj, Bartek! oj, cietrzew!

Postój piękna gołabeczko

Postój piękna gołabeczko! pogruchamy z soba.
Nie mam czasu gołabeczku, gruchać dzisiaj z tobą.
Zarzucili sieci na me małe dzieci wczorajszego dnia,
Zarzucili sieci w czorajszego dnia!
Postój piękna Marynieczo! pomówiemy z soba.
Nie mam czasu Franuleczku, mowić dzisiaj z tobą.
Warkocz rozplatali, płaczu mi zadali wczorajszego dnia,
Płaczu mi zadali wczorajszego dnia!

Przylecieli sokołowie

Przylecieli sokołowie pod wiśniowy sad,
Namawiali kukuleczkę lecieć z soba w świat.
Radabym pojechać z wami choć w największą dal;
Lecz mnie sadu zielonego i gniazdeczka żal!
Przyjechały pany swaty pod nowiuchny dwór,
Namawiali jechać z soba dorodniejszą z cór.
Radają pojechać z wami choć w największą dal;
Lecz mnie matki, siostry braci i ojczyzny żal!

U naszego Pana

U naszego Pana piękny, biały dwór,
Plenny żyta zbiór,
Pelen jego spichlerz gata nową kryt,
A poddany jego zawsze wesoł, syt.
Ponad jego dworem sokoł wznosi lot,
Dziatki biega wprzód;
Dziatki jego kwitną jako piękny maj.
Takich panów nam zawsze Boże daj!
Boże! takich panów zawsze dla nas daj!

УСТУП	3
ОЙ, БЯРОЗКА МЛА... пераклад У.Мархеля	7
АХ, ДАЛЁКА... пераклад У.Дубоўкі	8
ШТО ТАМ ЗА КВЕТКА пераклад У.Мархеля	10
КУМ І КУМА пераклад К.Цвіркі	12
САЛОЎКА пераклад У.Мархеля	13
КАЗАК пераклад З.Трашчкоўскай	14
ПРАСНІЧКА пераклад К.Цвіркі	16
ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА I пераклад К.Цвіркі	20
ВАНДРОЎНАЯ ПТАШКА II пераклад К.Цвіркі	22
ВЫБАР пераклад У.Мархеля	25
АД'ЕЗД НА ВАЙНУ пераклад У.Мархеля	26
ГАЙ ШУМЦЬ пераклад У.Мархеля	28
ДУБРОВА пераклад У.Мархеля	31
ДУМКА пераклад У.Мархеля	32
ЗЯЗЮЛЬКА пераклад К.Цвіркі	34
МЯДЗВЕДЗІК пераклад У.Мархеля	36
СІРАТА пераклад Я.Міклашэўскага	37
СОНЕЙКА пераклад У.Мархеля	38
БАЎТРУК І ЦЕЦЯРУК пераклад Я.Міклашэўскага	39
ТЫ ПАСТОЙ, МАЯ ГАЛУБКА... пераклад У.Мархеля	40
ПРЫЛЯЦЕЛІ САКАЛОЧКІ пераклад У.Мархеля	42
ДОБРА, ЯК У ПАНА пераклад У.Мархеля	44
КАМЕНТАР	46
ТЭКСТЫ ПЕСЕНЬ НА ПОЛЬСКА І МОВЕ	50

Зборнік нот
Станіслаў МАНЮШКА
ПЕСНІ З-НАД НЁМНА І ДЗВІНЫ
(на тэксты Яна Чачота)

пераклад на беларускаю мову

Камп'ютарны набор і вёрстка *І.А.Катаевай*

Здадзена ў набор 01.08. 1996. Падпісана да друку 16.12.1996.

Фармат 60x90 1/8. Папера афсетная.

Тыраж 500 асобнікаў. Заказ № 1172.

ТА НАВТ оперы і балета РБ “Беларуская Капэла”.

220029, г.Мінск, плошча Парыжскай Камуны, 1, тэл. (017)276-94-62.

Тыпаграфія ЗАТ “ТЭКСАРТ”.

Ліцэнзія ЛП № 308 (22.10.1996). Ліцэнзія ЛВ № 1183 (15.08.95)

220034, г.Мінск, вул. Чапаева, 5, тэл. (017)236-53-32, факс (017)236-99-32